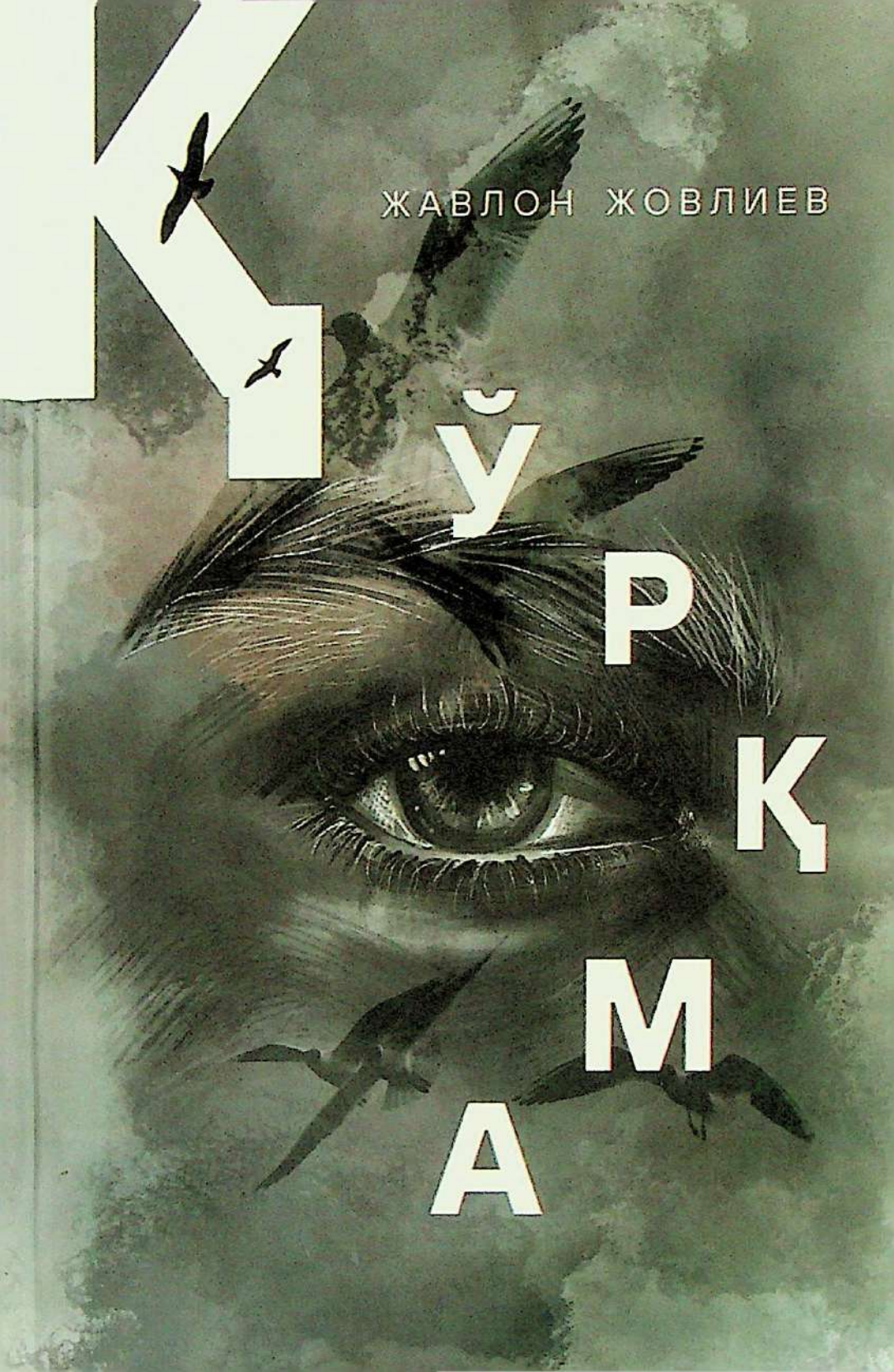
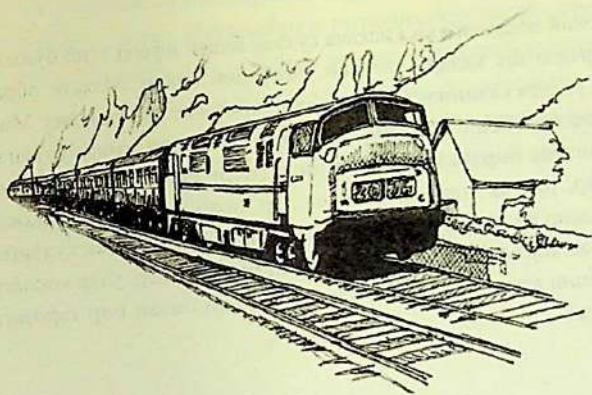

ЖАВЛОН ЖОВЛИЕВ

Жавлон Жовлиев

ҚҰРҚМА

Тошкент
2020

УЎК 821.512.133-31
КБК 84(5Ў)7
Ж 74

ЖОВЛИЕВ, Жавлон

Қўрқма / Жавлон Жовлиев. Тошкент: "Offset-print"
МЧЖ,
"Nihol" nashriyoti, 2020. 376 бет.

ISBN 978-9943-23-177-1

"Asaxiy books" loyihasi doirasida chop qilindi.

Роман воқеаларини қисқача сўзлар билан ифода этиб бўлмайди. Барчаси шу қадар тигизки, шошириб қўяди. Мажоз, образ, ифода, ўт, ҳеч кимникига ўхшамаган лиризмни ҳис қиласиз. Миллият, соф муҳаббат, қўринмас ва ошкор фожиалар, тарих, бугун ва эртанинг бир-бирига кавшарланган ҳалқаси, ростлик даъвосидаги ёлгонлар, руҳ ва қондаги парадокслар сизни ўтмиш ва келажак куйинга асир қилади, ўйлатади, йиғлатади ва аччиқ-аччиқ кулдиради. Ўтган аср бошида Германияда ўқиган талабалар, улар маслағи ва фожиали қисмати бутунги ёшлар мақсади билан бир тарозига тортилади.

УЎК 821.512.133-31
КБК 84(5Ў)7

ISBN 978-9943-23-177-1

©"Asaxiy books" МЧЖ, 2020

© Жавлон Жовлиев

*Муҳтарам ўқувчи, ушбу романи ўтган асрнинг
йигирманчи йилларида Германияда таҳсил олган ва
собиқ Совет Иттифоқи томонидан шафқатсизларча
қатл этилган миллат йигит-қизларининг нурли ва
ёниқ хотирасига бахшида этаман.
Асар улар руҳи ҳамда улуг миллатим олдидаги қарз-
дорлик бурчи ўлароқ дунёга келди.*

Шом маҳал тўлғоқ шол қилди оёқларини, бақирди ўрганиб-ёниб, харсанг ботгани каби сувнинг тубига чорасиз оғриққа ботиб борарди, қора тердан ивиган ва ранги ўчган сарғиш, эски чойшабни алам-ла тишларди, баттар ситарди тортиб, тимдалаб, қорайган тирноқлари билан кучанарди ерга тираниб. Ариқнинг лойқа суви тинарди эски туноқа тоғарада, бепарво барча азобга, секин липиллаб.

Она ўлимни эрмак қиларди бир бахтиёр бола туғмоқлик учун. Аммо мен дунёга бахтли бўлиш учун келмаганман! Бекор кетди шунча лойқа сув ва дод-войинг!

Ерни ёргудай бақириб бўшалдинг ва шошиб тикилдинг ёшдан хиралашган тим қора кўзларинг билан кизғиш ва ориқ этимга.

Харқалай, чигиртканинг оёқларидай қимирлаб турарди сен тукқан иссиқ бир туюр гўшт.

Йиғладинг, кулдинг: “Ўлик бола туғиб қўймадим-ку”, – деб, сўнг яна ва яна шукур айтдинг Аллоҳга! Айтавердинг пичирлаб, шодлаб кўксинг...

Беҳабар эдинг-да, ўқиёлмас эдинг қонсиз ва рангсиз, ириган пиёздай юмшоқ пешонамга ёзилган қарғишни шу он.

Ҳа, ўша он ёнаётган одам чўғдай учиб сувга урган каби ўзини куёш ҳам ботиб кетди даҳшатдан қизариб, қонаб.

Азалдан йўқ эди насибам бахтдан, толедан, фақат билардимки, тирик эдим ўзгалар қони, жони ва гарда-

нига илинган лаънатлар учун. Эскидан қолган бир кап-кир қарғиш бадалига ҳаво ўтиб турар эди томоғимдан кум сизгани каби чанқаган сахройи танасига. Аммо бу лаънат эгасининг қабри қани, қаердан келмокда балолар? Ҳеч билмас эдим, топа олмасдим канча кидирмай!

Маломат килдим, сўкдим, тақдири азални ғорат этдим, нолидим, ёлвордим ёлғиз Худога. Бари ҳавога учди, худди кетар чоғи келинчак ота уйидан тўккан ёшлари чимилдиққа етар-етмас аригандек шундоқ ҳам нафаси қисқа бўлди юракда аҳднинг, мақсаднинг!

Кўп ҳам куттирмади, олти ойлик – тилсиз гўдак-лигимда бошланди бари. Ва сўнгги бор ўша куни Аллоҳга ёлвориб йиғладим: “Менинг пешонамга неларни ижод этдинг-а?! Қаердан ёғилмокда бунча лаънатлар? Фалакнинг қай томонида беркинганча режа тузар кир ниятда қора булутлар?!”

Шундан буён фақат куламан, жаноза ўқидим ҳай-кириб кўз ёшларимга.

Йиғини буткул кўмдим миллатим мазорларига.

Мен яшамаяпман.

Мен мудраганча куляпман! Ўлсам жисмим қолиб, қабрга ғариб кулгим кўмилар ўралмай сурпга, сарпога!

*

Мен ер билан ўйнашиб ўсдим, у билан тиллашиб улгайдим!

Ерга етти марта йиқилган боланинг кўзидан ўт эмас, сўз отилади. “Ҳе, сенинг онангни...” – тупрокни тепиб-тепиб, сўкиб-сўкиб катта бўлдик.

Бало келса-келмаса, ерга тупуриб-тупуриб ўтдик.

Ғазабимиз унга, қон тўксак, тер тўксак, ноҳос қисталсак, севсак, исталсак ва оқибат ўлигимиз ҳам унга.

Нимага?

Қачонгача бор хорлик ерга?

Қачонгача бадалини шу тупроқ тўлайди?

Мен якинларим ўлимида ёлғиз уни айбдор билдим.
Барини у ютиб кетди, йўқ қилди шафкатсиз ва
меҳрсиз шу тупрок!

“Қачон одамга тўйсан сен?”

Сўнг билдимки, оиламни қутқарган она ер экан!

*

Момом бўйчан, калласи катта, қошлари сийрак,
кўзлари кўм-кўк, қўллари, бармоқлари узун-узун,
гап-сўзи дадил, қишин-ёзин икки бети қип-қизил бў-
либ ёниб турадиган кампир эди. Кексайган бўлса-
лар-да, бир келиндан кўп қимирлар, бутун оиланинг
ичиш-емишини гарданидан қўймаган, аникроғи, ҳеч
кимга бермаганди.

У икки оёқда тик ўлишни истарди, худди баҳодир-
лардай.

Юзи доим кизариб тургани етмагандай, мен савол-
га тутавериб ичини ҳам ёндираддим.

Момомни қийнаган, йиғлатган ёки кулдирган бўл-
сам, ўзимга боғлиқ бўлмаган сўроқлар эвазига эди.
Мен доим ичимдаги саволларга жавоб изладим: “Ким
ва улар қаерда?”

Момом жавобдан қочиб жеркиб қоларди:

– Бор, бор-эй, калламни ёқиб единг! Муштдай бў-
либ ёмон саволлар берасан, ким ўргатяпти сенга?

– Билмайман, ўзи келади, момо... – кейин яна ти-
лимни тия олмайман. – Отангиз ким ўтган ўзи? Унинг
балоси ураётгандир менга?

– Нима?! – кўк кўзлари чакнаб кетади, сўнг тезакни
сомонга зарб билан уриб, жаҳл билан бақиради. – Тил
теккизма отамга! Улар ер тирнаган – деҳқон бўлган!
Кўп кун кўрмай эрта ўлган, бечора. Гуноҳ қилиш учун
ҳам яшаш керак. Ҳов, ана бобонгдан сўра, не бало кел-
са, бошимга ундан учади.

Молнинг тезаги ҳар тараф сочилади, мен жуфтак-
ни ростлаб қоламан!

Бобом кишлоқда қирқ йил ўқитувчилик қилган, аммо саволларимга аниқ жавоб билмайди, балки бола билиб айтмайди.

Ота-онам – савол!

Ота-онам – завол!

Онам бутун дунёга ваҳима қилиб мени туққан-у, олти ойлигимда отам билан бирга ёниб кетган. Қишлоқ пахтасига қўшилиб, худди унда ўрмалаётган бир чу-моли каби сонияда куйиб қолишган. Гувиллаб, балки жазиллаб, балки тутаб, балки ўкириб, балки йиғлаб, балки кулиб, мени ўйлаб ёки ўйламай, қўлларини чў-зиб ёки барига тан бериб, кўниб...

Уларни эслаганимда аччиқ куйинди тўлади ўп-камга.

Шу билан бобомнинг етти ўғилдан бунёд катта оила аталмиш муқаддас лагани катилади. Мен сағир қоламан.

Балки, олти ойлигимдаёқ ярим олашим кесилган-дир ўртасидан тенг. Кўз ёшим, бахт ва омадим ул та-рафда қолиб, ёниб кетгану, бизга фақат мерос қолгани мудроқлик, исталмаган табассум!

Мен мактабга бормадим, уни оралаб ўсдим.

Қартани чийлаган каби китобни “ўйнадим”.

Шунда ҳам баҳоларим беш бўлди, аммо ичимни эзиб ётган саволларим жавобсиз қолаверди. Мактаб исталган саволни беришинг учун эмас, аксинча, истал-ган жавобни олишинг учун экан!

Тез ўқишда ҳаммадан ўздим! Бир дақиқада икки юз сўз ўқидим, бари кераксиз, маънисиз эртақлардан бўлиб, сийқасининг ачиган таъми шундоқ тилимга се-зилиб турарди. Хуснихатим бўлса чиройли ва диктан-тим бехато эди, аммо бу ҳунар билан тайинли гап ту-

зишни билмасдим. Гапирганда ўрисча сўз қўшмадим, фақат ўзбекча сўкишни ўргандим. Ҳисобу масалани тез ечдим, гарчи қўлимда ҳеч пул бўлмаса-да. Чизган расмларим эса сира-сира ўхшамади. Ғалати эди, саволларим ва ўзим каби бетартиб.

Мактабдан Лолани севдим ва ҳали ҳам севаман. Қўшни эдик, қўшюракка айланиб ўсдик.

Кулдим, кулдим, кулавердим ҳатто йиғлаш ҳам тасалли бера олмайдиган даҳшатли онларда.

Мен саволларимга жавоб излаб, Берлингача келдим.

Ахтардим уларни. Аслида, ўзимни изладим.

Мен Ватанни бир киздай севдим. Орзиқиш билан, қизганиш, ғуборсиз, гоҳ хирс, гоҳ мактанчоқлик, гоҳ мудрок, гоҳ уйғоқлик билан, неки иллатлар бор, неки эзгуликлар, бари-бари билан муҳаббат қўйдим.

Бу ғаройиб севги тарихи эса узундан-узун ҳикоядир.

Эснамай мудраш, очиқ кўзлар билан туш кўришни ўрганмоқ қандай соз. Ухлаш учун энди кўзни очиб юмиш шарт эмас. Кимгадир тикилганча жиддий ёки самимий хуррак отавериш мумкин соатлаб.

Тилим чиқмай туриб шу савол билан бокдим дунёга: “Кимлар сотган эди уларни?”

Уйғотмоқчи бўлдим яйловда ухлаётган оломоннинг кетига тепиб, елкасидан туртиб: “Ҳой, барака топкурлар, туринглар, қўйларинг бошга кўтарди-ку вокзални!”

Аммо ҳеч ким турмади!

Қоқ тушда чақмоқ чақди, момақалдиروق гумбур-
лаб тилка-пора қилди фалакни, ёмғир қуйди осмонга
уланган сим арконлардай узилмай. Сўнг шамол туриб,
кувиб кетди булутларни олдиға солиб, аммо уйғонмас-
ди ҳеч ким қабристонда ётгандай беғам. Жонга теккан
эди қор парчалари каби бир хил ҳаёт!

Қайсидир телеканалда янгиликлар бериляпти.

Бошловчи немис қиз, овози ўткир, чиройли, аммо
уни ҳеч қачон севмаган бўлардим ёниб. У хабарни ўз
тилида бошлаб, ўзбекча тугатади: “Берлиндаги талаба-
лар ётоқхонасининг бирида навбатдаги жиноят содир
бўлди. Жабрланувчи ҳам, жиноятчи ҳам Ўзбекистон
фуқаролари. Ётоқхона мудири Лаура Шмидтнинг ай-
тишича, жанжал севги можароси туфайли юз берган.
Окибатда, бир йигит яланғоч ҳолда деразадан пастга
улоктирилган, аммо тасодиф туфайли тирик қолган.
У касалхонага ётқизилган, ҳозирда аҳволи мўътадил.
Жиноятни содир этишда айбланаётган шахс эса хали
ҳам топилгани йўқ. У худди қўкка учиб кетгандай
ғойиб бўлган!”

Ким у?

Нега ғойиб бўлади?

Нима учун бундай тушлар кўряпман?

Мудроқлик туман янглиғ атрофга тарқайди.

Кўзларимда Самарқанд – кўкшаҳар қад ростлайди.

Самарқандни миллионлар севади, унга узоқлардан
интилади, аммо ҳеч ким менчалик жинни асир бўлиб
эмас!

Самарқанд ўлим олди хиркираётган гўзал қизга
ўхшайди. Азроил қўлларида ҳам уялиб, ўла олмаёт-
ган қизга!

Гоҳида унинг хиркираши ҳеч тўхтамайди, у дунё-
ни бузмоқчи бўлади. Оҳ, ожиза қўллари каби бугун
кучсиздир Самарқанд!